

CREDINȚA STRĂBUNĂ

REVISTĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A ALBA IULIEI ♦ Anul XXVII ♦ Nr. 9 (378) ♦ SEPTEMBRIE 2017

Preoți mureșeni în Marele Război (I)

Anii Primului Război Mondial au însemnat pentru români o perioadă de restriște. O situație statistică a clericilor care au suferit în închisori în acea perioadă a întocmit preotul Sebastian Stanca.

» Pagina 4

Tradiții populare de Sântă Marie Mică

Nașterea Preasfintei Fecioare, mama lui Iisus Hristos, încheie o perioadă bine definită, marcând în calendarul arhaic sfârșitul verii. De asemenea, aceasta este și ziua când rândurile pleacă spre țările calde.

» Pagina 5

Din viața eparhiei

• Horeni de acasă și de pretutindeni: Târgul lemnarilor, ediția a XXII-a
• Expoziție de carte veche la Muzeul Național al Unirii
• Eveniment memorial dedicat mărturisitorilor din temnițele comuniste

Paginile 2-3

Varia

• Tineri din Arhiepiscopia Alba Iuliei, prezenți la Întâlnirea Tinerețului Ortodox de la Iași
• Dilema „aproapelui” a omului contemporan
• Avram Iancu - Crăișorul Munților Apuseni

Pagina 7

Reprezentantele Asociațiilor Femeilor Ortodoxe din Patriarhia Română s-au întrunit la Reghin

Prezența femeii în viața Bisericii a însemnat dintotdeauna un factor esențial pentru dezvoltarea armonioasă a comunităților sociale. Urmându-și în mod responsabil vocația, femeia creștină a contribuit la menținerea stabilității familiale și la educarea spirituală și comunitară a copiilor. Sensibilitatea feminină și râvna slujirii aproapelui au lăsat în întreaga istorie a omenirii urmele unui generos apostolat social asumat de ucenicele lui Hristos, care au înțeles și au trăit concret dimensiunea umanitară a Evangheliei. Prima jumătate a secolului trecut, marcată de greutățile războaielor și de presiunile sistemelor politice, a vădit categoric ajutorul Societății Naționale a Femeilor Ortodoxe Române acordat tuturor celor care se aflau în nevoi.

Sub îndrumarea spirituală și purtarea de grijă a Înaltpreasfințitului Părinte Arhiepiscop Irineu, în eparhia pe care o păstrează cu râvnă apostolică și conștiinciozitate exemplară, funcționează două filiale ale Societății Femeilor Ortodoxe, una la Alba Iulia și cealaltă la Reghin, continuându-se astfel misiunea credincioaselor ortodoxe în societate. Activitatea membrilor Societăților constă în întreprinderea anumitor acțiuni de ordin social-filantropic și educativ-cultural: sprijinirea elevilor cu situații materiale precare,

recompensarea elevilor cu rezultate remarcabile la învățătură, ajutorarea familiilor nevoiașe, realizarea unor programe religioase pentru persoanele din spitale și din așezăminte sociale, organizarea unor manifestări culturale ș.a.

Cu binecuvântarea Arhiepiscopului nostru, Asociația Femeilor Ortodoxe din Reghin, în cola-

borare cu Parohia „Sfânta Treime”, Filantropia Ortodoxă Reghin și Primăria Municipiului Reghin, a organizat Simpozionul național *Împărăteasa cerului și Mama noastră*, la care au luat parte reprezentante ale Asociațiilor Femeilor Ortodoxe din întreaga țară: Alba Iulia, Caransebeș, Cluj-Napoca, Galați, Iași, Miercurea-Ciuc, Oradea, Sibiu, Timișoara și

Râmnicu-Vâlcea. Ținând seama de tematica *Anului omagial al sfințelor icoane, al iconarilor și al pictorilor bisericești*, organizatorii au propus invitațiilor ca, sub genericul de mai sus, să fie prezentate icoane făcătoare de minuni ale Maicii Domnului din bisericile și mănăstirile din România.

Evenimentul a debutat cu slujba de *Te-Deum* oficiată de către Ierarhul nostru, înconjurat de un frumos sobor de preoți și diaconi, după care au fost sfințite icoanele pe sticlă, realizate de către copiii care au participat la Tabăra de vară *Icoana din sufletul copilului*, organizată în parohia „Sfânta Treime”. După momentele de rugăciune, lucrările Simpozionului au fost deschise de către părintele paroh Dumitru Gherman, care a mulțumit Părintelui Arhiepiscop Irineu pentru susținerea și binecuvântarea acestui minunat moment. În continuare, doamna Floarea Sălăgean a realizat o prezentare succintă și emoționantă a icoanelor făcătoare de minuni ale Maicii Domnului din țara noastră, după care doamna Monica Dan a prezentat referatul intitulat *Icoană și iconografie*, în care a subliniat importanța icoanei în identitatea noastră spirituală și națională.

CIM
YIK

Pr. Olaviu Botoi
» continuare în pag. 2

Condițiile esențiale ale participării noastre la cultul divin public

Biserica este „locul cel sfânt” (Ps. 23, 3) unde ne adunăm toți credincioșii ca să aducem adorare lui Dumnezeu, Cel Care coboară aici la săvârșirea Sfințelor Taine. Locașul de închinare este centrul parohiei și, în general, al vieții noastre bisericești în care toți slujim Celui Preaînalt, făcându-ne părtași darurilor Sale. Cea mai bună definiție a bisericii, ca spațiu sacru, ne-o dă Sfântul Gherman, patriarhul Constantinopolului, zicând: „Biserica este templul lui Dumnezeu, altarul sfânt, casa de rugăciune, adunarea poporului, trupul lui Hristos”. Pentru ca participarea noastră la cultul divin public să nu fie formală, din obișnuință, noi trebuie să îndeplinim unele condiții.

Frica de Dumnezeu este prima condiție a participării noastre la slujba dumnezeiască. Precum ingerii, sus, în ceruri, Îl slujesc pe Domnul Savaot cu sfială și cutremur, așa trebuie să Îl slujim noi, oamenii, aici jos, în biserică pământească. Imnul heruvimic, pe care îl cântăm la Sfânta și Dumnezeiasca Liturghie, ne spune că îi închipuim pe Heruvimi, motiv pentru care trebuie să lepădăm de la noi toată grija lumească și „să slujim Domnului cu frică” (cf. Ps. 1, 11). Clement Alexandrinul afirmă: „Biserica de pe pământ este chip al Bisericii cerești; de aceea, ne rugăm să se facă pe pământ voia lui Dumnezeu ca și în cer”.

Aștințirea minții la cele săvârșite în biserică este a doua condiție ce ni se cere când participăm la serviciul liturgic. Nu-i suficientă numai prezența noastră fizică, ci trebuie să ne ridicăm mintea și inima deasupra grijilor mărunte și problemelor pământești de fiecare zi. „Sus să avem inimile!” îndeamnă preotul liturghisitor. Noi păcătuim, dacă în timpul slujirii sfinte ne risipim și ne lăsăm atacați de gânduri viclene și de sentimente murdare. În biserică, nu se cuvine să vorbim și nici să privim în toate părțile. Sfântul Ioan Gură de Aur întreabă: „Ce faci, omule? În biserică fiind, ești curios la frumusețea femeilor? Și nu te înfricoșezi, astfel înjosind biserică lui Dumnezeu? Ți se pare că biserică este lupanar, casă de toleranță, mai necinstită decât piața?”.

Pacea sufletului este a treia condiție ce trebuie să însoțească prezența noastră în biserică. Este cu neputință să ne rugăm dacă în suflet avem tulburare și amărăciune. Dacă nu avem pace interioară, e greu să intrăm în dialog cu „Domnul păcii” (Is. 9, 5). De aici îndemnul liturgic: „Cu pace, Domnului să ne rugăm” și salutul slujitorului sfințit: „Pace tuturor!”. Sfântul Cuvios Paisie Aghioritul zice: „Liniștea lăuntrică - pacea sufletului - este absolut necesară pentru lucrarea duhovnicească fină”. Când ai pace interioară, te poți

ruga bine și poți privi cu duh de pace pe cei din jurul tău, edificându-i.

Sentimentul păcătoșeniei este a patra condiție fundamentală pentru participarea noastră la cultul divin. Aceasta înseamnă să cunoaștem neputința noastră, nedeșăvârșirea noastră, pentru că „nimeni nu-i curat de înținăciune, chiar dacă-i va fi viața o zi doar pe pământ” (Iov 14, 4). Însuși Sfântul Pavel afirma despre el: „Cel dintâi dintre păcătoși sunt eu” (cf. I Tim. 1, 15). Ca Dumnezeu să ne asculte rugăciunea, trebuie să fim conștienți de păcătoșenia noastră, drept pentru care Avva Moise ne spune: „Dacă omul are în inimă gândul că e păcătos, Dumnezeu îl ascultă”. Precum arată înțeleptul biblic, rugăciunea omului smerit străbate norii și ajunge la tronul Celui Preaînalt, Care o împlinește (cf. Sirah 35, 18-19).

Dorul după Dumnezeu este a cincea condiție ce ni se cere când participăm la slujba bisericească. Noi trebuie să alergăm spre Dumnezeu iubitor, cum aleargă copiii mici în brațele părinților lor. Creat după chipul lui Dumnezeu, omul tinde să sporească în comuniunea cu Creatorul său și să participe la infinitatea lui Dumnezeu. Această sete metafizică și-o poate potoli în biserică, unde avem învățătura evanghelică, pâinea euharistică și

izvoarele harului divin. Toate acestea trebuie să-l determine pe creștin să alerge cu dor spre locașul bisericesc, căci „cine dorește biserică, pe Hristos Îl dorește”, zice Sfântul Ambrozie al Milanului.

Înțelegem acum cât de important este să participăm la cultul divin public având frică de Dumnezeu, minte nerisipită și pace sufletească. Totodată, se cuvine să fim conștienți de păcătoșenia noastră și doritorii de a ne învrednici de darurile lui Dumnezeu în casa Lui, care este corabia mântuirii, spitalul sufletelor și limanul duhovnicesc. Dacă noi îndeplinim aceste cinci condiții, ori de câte ori venim în locașul bisericesc, atunci rugăciunea și închinarea noastră vor fi adevărate și bine primite de către Dumnezeu, devenind pentru noi izvor nesecat de alese bucurii și binecuvântate împliniri. De aceea, Sfântul Ioan Gură de Aur adresează cu fermitate acest îndemn: „Rămâi în biserică; nu te depărta de biserică. Nădejdea ta este biserică; mântuirea și scăparea ta este biserică”.

† IRINEU

Arhiepiscop al Alba Iuliei

* Cuvânt de învățătură, rostit la sfințirea bisericii din parohia Teleac, protopopiatul Alba Iulia

Sinaxarul lunii Septembrie

Sfântul Prooroc Moise

Sfântul și slăvitul Prooroc Moise, văzătorul de Dumnezeu, este dătătorul Legii celei vechi și, după tradiție, autorul Pentateuhului (primele cinci cărți ale Sfintei Scripturi). De la Sfântul Grigorie al Nyssei încoace, viața lui este considerată ca o icoană a vieții duhovnicești, a înaintării omului spre Dumnezeu. Cunoaștem nașterea lui Moise și cum l-a izbăvit Dumnezeu, ajungând ca fiu al fetei lui Faraon. Trebuie precizat că originea sa evreiască era cunoscută atât lui însuși, cât și egiptenilor. De la palatul regal i se îngăduia să plece să-și viziteze rudele, iar acestea puteau veni adesea să-l vadă.

La curtea conducătorului Egiptului, Moise a primit o educație aleasă, de aceea se spune despre el că este egiptean prin cultura și limbajul pe care și le însușise și israelit din punct de vedere istoric, genealogic. Apartenența sa la poporul lui Israel devine evidentă în momentul în care Moise a ucis un egiptean care bătea un evreu, după care l-a îngropat, crezând că nimeni nu îl vede. Purtând o sfâșiere lăuntrică pentru gestul său, care mai apoi a fost descoperit, Moise a

fugit din Egipt. A ajuns într-o țară unde era numit drept „un egiptean oarecare” și s-a căsătorit cu Sefora. Pe când păștea oile socrului său Ietro, preotul din Madian, Dumnezeu i-a grăit, cuvintele ridicându-se dintr-un rug aprins, care nu se mistuia. El a primit astfel misiunea de a-i face pe cei din poporul lui Israel să renască, prin eliberarea din robia egipteană, urmându-l pe prooroc spre Țara Făgăduinței, Canaan, să l se închine Domnului, primind, totodată, și „stâlpii” credinței lor: poruncile dumnezeiești.

Proorocul Moise a fost o personalitate complexă: scriitor de excepție, narator istoric, legiuitor, poet, lider politic și religios. Faima lui s-a extins până în vremea Noului Testament, Mântuitorul Însuși amintind de scrierile sale. De asemenea, cei care au stat cu Hristos pe Muntele Taborului la Schimbarea la Față a Domnului Iisus Hristos au fost Moise și Ilie Tesviteanul, reprezentanții Legii și ai proorocilor din Vechiul Testament.

Profetul Moise este pomenit în fiecare an de către Biserică la data de 4 septembrie și în „Duminica strămoșilor”.

» continuare din pag. 1

Reprezentantele Asociațiilor Femeilor Ortodoxe din Patriarhia Română s-au întrunit la Reghin

Mai departe, reprezentantele Asociațiilor Femeilor Ortodoxe din țară au prezentat mai multe icoane făcătoare de minuni din eparhiile din care provin. La cuvânt s-au înscris reprezentante din Arhiepiscopia Iașilor, Arhiepiscopia Sibiului, Arhiepiscopia Clujului, Arhiepiscopia Timișoarei, Arhiepiscopia Dunării de Jos, Arhiepiscopia Alba Iuliei, Arhiepiscopia Râmnicului, Episcopia Orădiei, Episcopia Caransebeșului, Episcopia Covasnei și Harghitei. După prezentările distinseleor doamne, Înaltpreasfințitul Părinte Irineu a rostit un sensibil cuvânt duhovnicesc despre modelul sublim al Maicii Domnului oferit femeilor creștine din toate timpurile.

În cuvântarea intitulată *Femeia cu har pe linia binelui moral și a slujirii creștine*, Părintele Arhiepiscop Irineu a spus următoarele: „Plină de har este femeia ortodoxă, care nu face concesii răului și păcatului, care nu este

doar o creștină de duminică, ci poartă veșmântul luminos al caracterului creștin, tot timpul, în biserică și în lume. Ea nu socotește Evanghelia un lucru depășit, ci, crezând în Hristos și în puterea cuvântului Său, nu se lasă dusă de curentul epocii. Ea are drept scop sfințirea ființei și a vieții sale, călăuzindu-se după preceptele biblice, împărțându-se frecvent cu Sfintele Taine ale Bisericii, luptându-se, în fiecare zi, să țină Legea dumnezeiască și să-i slujească pe cei aflați în necazuri și nevoi. Viețuind în modul acesta, ea se învrednicește, cu adevărat, să devină «locăș al lui Dumnezeu întru Duhul» (Efes. 2, 19). Ea spune mereu *nu* păcatului și spune un hotărât *da* luptei pentru înnoirea vieții, conștientă că fără sfințenie «nimeni nu-L va vedea pe Domnul» (Evr. 12, 14)”.

În după-amiaza zilei, participantele au continuat discuțiile referitoare la prezența binecuvântată

a icoanelor făcătoare de minuni ale Născătoarei de Dumnezeu în sfintele locașuri de cult. Mai apoi, s-au îndreptat spre Mănăstirea „Sfântul Prooroc Ilie” de la Toplița, unde au vizitat valoroasa colecție de icoane pe sticlă și de carte veche. A doua zi, în Duminica dinaintea Înălțării Sfintei Cruci, membrele asociațiilor au participat la Dumnezeiasca Liturghie săvârșită la Mănăstirea „Sfinții Martiri Brâncoveni” de la Lăpușna, protopopiatul Reghin. După sfânta slujbă, în cadrul unei mese rotunde au fost prezentate concluziile finale ale simpozionului și au fost împărțite tipuri de activități specifice prin care femeile creștine se dovedesc a fi cu adevărat „instrumente sensibile în lucrarea misionară și socială a Bisericii lui Hristos”, după cum atât de frumos le-a numit Ierarhul nostru.

Pr. Oliviu Botoi

Horeni de acasă și de pretutindeni:

Târgul lemnarilor, ediția a XXII-a

În cadrul acestui moment solemn, Ierarhul nostru a rostit un emoționant cuvânt de învățătură, evidențiind faptul că acest loc este plin de eroi și legende. „Moșii, pe vatra formării lor, pe pământul lor străbun, au fost socotiți toleranți și s-au făcut eforturi imense de a fi asimilați. De multe ori au fost forțați să renunțe sau să uite limba lor maternă și să accepte o religie străină de spiritul sau duhul românesc. De aceea, uneori cerul Apusenilor a fost întunecat de topoarele și coasele lor în luptă, iar acest pământ cu codrii verzi de brad și izvoare cristaline a fost stropit cu sângele lor”. Tot în cuvântul de învățătură, Înaltpreasfinția Sa a numit Munții Apuseni „Olimpul eroic al poporului român”, i-a felicitat pe organizatorii acestui eveniment și i-a îndemnat pe cei prezenți să iubească Biserica și neamul românesc, trăind sub soare ca români destoinici și creștini autentici.

La acest moment plin de emoție au luat parte preoți de pe Valea Arieșului, reprezentanți ai autorităților centrale și locale, reprezentanți ai comunităților din Munții Apuseni, precum și foarte mulți credincioși.

Pr. Sorin Trif

TRADIȚII ROMÂNEȘTI ÎN LUNA SEPTEMBRIE

» continuare în pag. 5

Tradiții populare de Sântă Mărie Mică

În tradiția populară, luna septembrie este reprezentată sub figura unui om care ține în mână o șopărlă și este înconjurat de butoaie mari de struguri. Vechii greci o serbau pe zeița bucatelor în lunile septembrie și noiembrie. În această perioadă, zilele scad aproape cu o oră și trei sferturi, iar nopțile sunt egale cu zilele, de unde poporul zice că este luna cumpenei. Tot acum, oamenii încep să meargă mai des la vii, pentru că se apropie culesul strugurilor. În grai popular, luna septembrie este cunoscută și sub numele de *Răpciune*, cu înțelesul de răcire a timpului.

Calendarul popular al lunii septembrie cuprinde sărbători specifice schimbării anotimpurilor la echinocliul de toamnă, când se culeg și roadele de pe câmpuri, vii, grădini sau livezi:

Simion Stâlpnicul, Anul Nou Biblic, Ciuda lui Arhanghel, Sântă Mărie Mică, Ziua Crucii, Cârșovul viilor, Ziua șarpelui, Teclele, Începutul Verii lui Mioi.

Pentru această perioadă a anului, bătrânii ne oferă următoarele sfaturi: „umple hambarele de cucuruz; culege din porumbiști bostanii; taie tuleii și fă arătură pentru grâu; cartofii se scot numai pe vreme uscată, nu pe ploaie; adună semințe de zarzavaturi; culege merele și pregătește-te de culesul viei; nu zăbovi cu semănăturile de toamnă; vitele se pun la iesle; fă-ți socoteala nutrețului; stupii se retrag pentru iarnă; nucile spălate și uscate au valoare mai mare; fusul să nu odihnească”. În popor, se spune că dacă vara a fost călduroasă și secetoasă, ne așteaptă o iarnă grea și ger năprasnic.

LUNA SEPTEMBRIE ÎN ISTORIE

6 septembrie 1817: S-a născut Mihail Kogălniceanu, om politic, gazetar, scriitor, „creierul” Unirii Principatelor Românești;
10 septembrie 1872: A murit Avram Iancu, conducătorul Revoluției de la 1848 din Transilvania;
14 septembrie 1829: A fost semnată Pacea de la Adrianopol (Edirne);
18 septembrie 1600: În lupta de la Miraslău, Domnitorul Mihai Viteazul a fost înfrânt de către generalul Basta;
27 septembrie 1914: A încetat din viață Majestatea Sa Carol I, domnitor (1866-1881) și rege al României (1881-1914);
28 septembrie 1914: Majestatea Sa Ferdinand a urcat pe tronul României;
28 septembrie 1916: A avut loc prima Bătălie de la Oituz, în urma căreia Armata Română a obținut o strălucită victorie;
30 septembrie 1857: Au început lucrările Adunării ad-hoc a Valahiei, ce au precedat unirea Principatelor Românești Moldova și Țara Românească.

La sfârșitul lunii august a.c., Înaltpreasfințitul Părinte Irineu, Arhiepiscop al Alba Iuliei, a participat la Târgul lemnarilor din comuna Horea, eveniment aflat la cea de-a XXII-a ediție. Această sărbătoare a avut rolul de a valorifica și de a promova tradiția moșilor, munca și îndeletnicirile moștenite de-a lungul secolelor, ca act al trăinicieii și al statornicieii lor. Printre momentele importante ale evenimentului s-au numărat întrecerile specifice ale locului, între meșterii lemnari. Anul acesta s-a desfășurat concursul „Cel mai bun lemnar”, în cadrul căruia meșterii și-au dezvăluit talentul în arta lemnului prin aruncarea cu toporul, cioplitul în grinzii, tăiatul cu

fierăstrăul, custura și securea, ridicarea bușteanului ș.a.

Cu acest prilej, Înaltpreasfințitul Părinte Irineu, Arhiepiscop al Alba Iuliei, a oficiat o slujbă de binecuvântare a celor 22 de căsuțe construite în stil tradițional, din lemn, cu sculpturi specifice zonei, ce deservesc localnicilor ca piață agroalimentară. Evenimentul a continuat apoi cu un moment emoționant, conferirea Titlului de Cetățean de Onoare al comunei Horea Înaltpreasfințitului Părinte Irineu, în semn de recunoștință pentru contribuția adusă la sporirea prestigiului comunei și pentru sprijinul și promovarea valorilor morale și tradiționale ale moșilor.

Expoziție de carte veche la Muzeul Național al Unirii

Marți, 12 septembrie a.c., Înaltpreasfințitul Părinte Irineu, Arhiepiscop al Alba Iuliei, a fost prezent la expoziția de carte veche *Tipăritu-s-au în Ardeal, în cetatea Belgradului. 450 de ani de la tipărirea primei cărți la Alba Iulia*. În cadrul expoziției au fost prezentate exemplare de carte veche apărute, începând cu secolul al XVI-lea, în

diverse tipografii care au funcționat în vechea capitală a Transilvaniei: Hoffhalter, Tipografia Princiară (Typis Principis), Tipografia Mitropoliei și Tipografia Episcopală (Typis Episcopalis). Au fost expuse volume teologice, filosofice sau manuale școlare, dintre care s-au remarcat exemplare unicate, dar și cărți cu semnături ale unor personalități, precum

Sfântul Simion Ștefan, mitropolitul Transilvaniei, principele Gabriel Bethlen sau Gheorghe Rákóczi I.

Cu acest prilej al vernisării, Părintele Arhiepiscop Irineu a rostit un cuvânt despre importanța cărții vechi în conștiința identitară spirituală și națională. Ierarhul nostru a subliniat rolul pe care l-a avut Biserica strămoșească în tipărirea primelor cărți în limba română. În acest fel, poporul român a avut acces la cuvântul lui Dumnezeu și a putut asculta cultul divin în dulcele grai românesc. Prin slujitorii săi consacrați, Biserica a stat la temelia unei culturi românești autentice și sănatoase, oferind mereu lumină, bucurie și nădejde bunilor noștri înaintași, fiind mama spirituală a neamului nostru, după cum afirma poetul național Mihai Eminescu.

Pr. Dragoș Ursu

Tabără pentru copiii de la Centrul de zi „Sfânta Cuvioasă Parascheva” din Alba Iulia

Ultimele zile de vacanță reprezintă pentru toți elevii o perioadă de pregătire pentru începerea școlii, dar și un moment de recapitulare a trăirilor și a experiențelor din vacanță, a prietenilor legate în acest timp, a locurilor vizitate și a emoțiilor trăite. Condensate în sufler, ele sunt parte din evoluția copiilor, dar și a noastră, a celor mari, care încercăm de fiecare dată să le oferim contexte cât mai generoase pentru a petrece binemeritate, memorabile și constructive zile de vacanță.

Beneficiarii Centrului de zi pentru copii „Sfânta Cuvioasă Parascheva” din Alba Iulia au petrecut ultima săptămână din vacanța de vară a acestui an (4-8 septembrie 2017) într-o tabără organizată la Pensiunea „Skiland” din Stațiunea Muntele Băișorii. Mult așteptată de copii și pregătită cu atenție de către personalul Centrului, împreună cu Asociația caritabilă „Mângâiere pentru ologi, neputincioși și săraci” din Oradea, tabăra le-a oferit celor 25 de copii un timp și un loc memorabil, pentru a se bucura de frumusețea

unei zone minunate a Transilvaniei și de un program inedit.

Fiecare zi a taberei a început cu o scurtă rugăciune de dimineață, ce a reușit, de fiecare dată, să deschidă inimile celor prezenți, să le umple de bucurie și de har și să le pregătească pentru noi experiențe. După micul dejun, copiii au luat parte la diverse jocuri, concursuri și întreceri, prin care au fost provocați să colaboreze unii cu alții, să se ajute reciproc pentru a-și îndeplini sarcinile trasate de către animatori, să se cunoască mai bine, să își testeze și să își depășească limitele, să aibă încredere în ei și în soluțiile pe care le propun și, bineînțeles, să se distreze copios.

Amiaza aducea zilnic un bine-meritat timp de relaxare, atât înainte, cât și după masa de prânz, servită în aceeași atmosferă de bucurie și comuniune. Începând de la ora 16, programul era reluat, copiii fiind implicați în activități de socializare și concursuri sportive, ambele apreciate la maximum de fiecare dată. De departe, cea mai apreciată activitate a fost o drumeție spre vârful

Buscat, cu un plăcut popas în jurul unui foc de tabără. Iar seara, după cină, încheiată mereu cu o rugăciune specifică sfârșitului zilei, copiii au fost invitați în restaurantul pensiunii pentru a viziona filme cu caracter educativ, prezentate profesionist pentru o cât mai bună înțelegere și apreciere.

Tabăra organizată pentru cei 25 de copii din Municipiul Alba Iulia, aflați în risc de abandon școlar, reprezintă o nouă inițiativă cu caracter filantropic a parohiei „Sfânta Cuvioasă Parascheva”, ce urmărește dezvoltarea personală a acestor copii și formarea unitară a personalității lor. Metodele de lucru și activitățile reglementate de standardele sociale în vigoare sunt dublate mereu de căldură și de dragoste, de entuziasm misionar și de emulație comunitară, deoarece doar o astfel de abordare integrată a problematicei acestor copii poate conduce la rezultatele pozitive ale filantropiei, pe care cu toții le așteptăm.

Centrul de zi pentru copii „Sfânta Cuvioasă Parascheva” din Alba Iulia a fost deschis în luna octombrie a anului trecut și funcționează în baza unui parteneriat dintre Primăria Municipiului Alba Iulia, Asociația Filantropia Ortodoxă Alba Iulia și parohia mai sus amintită. Principalul obiectiv al acestui centru este prevenirea abandonului școlar și creșterea performanțelor școlare pentru copiii care se află în situații cu risc de abandon sau eșec școlar și care provin din medii sociale modeste și din categorii de grupuri vulnerabile.

✧ Pr. Florin Croitoru

Eveniment memorial dedicat mărturisitorilor din temnițele comuniste

În contextul Anului comemorativ Justinian Patriarhul și al apărătorilor Ortodoxiei în timpul comunistului, cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Irineu, Arhiepiscop al Alba Iuliei, în Duminica după Înălțarea Sfintei Cruci (17 septembrie), la Galda de Jos, a avut loc evenimentul memorial intitulat *Mărturisire și suferință în temnițele comuniste. Valeriu Gafencu și „grupul misticilor” la Galda de Jos*, organizat de Arhiepiscopia Ortodoxă a Alba Iuliei în colaborare cu parohia Galda de Jos.

Evenimentul a debutat de la ora 17.00, cu oficierea slujbei Parastasului pentru eroii și martirii neamului românesc care au suferit în temnițele comuniste, în lagăre,

în deportări și colonii de muncă. Slujba a fost săvârșită de un sobor de 12 preoți, în fața unei troițe ridicate în apropierea bisericii monument istoric, pe locul în care Valeriu Gafencu se retrăgea pentru lectură și meditație.

După momentele de rugăciune, copiii din parohia Galda de Jos, păstorită de vrednicul părinte Benone Scrob, au interpretat două cântece religioase. În continuare, părintele Oliviu Botoi, consilier cultural al Arhiepiscopiei Alba Iuliei, a transmis binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Arhiepiscop Irineu pentru acest eveniment și a prezentat programul întâlnirii. Domnul Emil Drăgan, în vârstă de 97 de ani, fost deținut politic, a rostit câteva cuvinte emoționante

despre suferința prin care au trecut deținuții regimului comunist și a rememorat câteva amintiri din perioada 1946-1948, legate de locul în care s-a desfășurat evenimentul.

În continuare, domnul Coriolan Baci a ținut un discurs despre rezistența anticomunistă din Munții Apuseni, implicit din zona comunelor Întregalde, Cricău și Mihalț. A urmat la cuvânt domnul Dragoș Ursu, istoric al Muzeului Unirii din Alba Iulia și cercetător al fenomenului carceral comunist, care a susținut o prelegere despre „grupul misticilor” din închisoarea Aiudului, care au ajuns în colonia de muncă de la Galda de Jos.

La final, părintele Oliviu Botoi a realizat o succintă prezentare a cărții *Sfântul închinătorilor. Mărturie despre Valeriu Gafencu*, adunate și adnotate de către Monahul Moise, reeditată în acest an la Editura Reîntregirea a Arhiepiscopiei Ortodoxe a Alba Iuliei. Totodată, Sfinția sa a mulțumit comunității din Galda de Jos și părintelui paroh Benone Scrob pentru găzduirea evenimentului și pentru recunoștința pe care o arată față de martirii neamului românesc.

✧ Pr. Nicolae Aloman

Evenimente

Părintele Arhiepiscop Irineu a participat la deschiderea noului an școlar

Luni, 11 septembrie a.c., Înaltpreasfințitul Părinte Irineu, Arhiepiscop al Alba Iuliei, a participat la festivitatea de deschidere a noului an școlar 2017-2018 de la Colegiul Național Militar „Mihai Viteazul” din Alba Iulia. Cu acest prilej, Ierarhul nostru a adresat cadrelor militare, autorităților locale și județene, părinților și elevilor Colegiului un ziditor cuvânt de învățătură.

Tot în această zi, Chiriarhul Alba Iuliei a oficiat slujba de *Te Deum* la începutul anului școlar, la Seminarul Teologic Ortodox „Sfântul Simion Ștefan” din orașul Marii Uniri. Ierarhul nostru a rostit un sensibil cuvânt duhovnicesc și i-a îndemnat pe învățăcei să persevereze în munca intelectuală și să înainteze pe calea virtuților creștine: „Dacă doriți să aveți voieșie și rodnicie în noul an școlar, să frecventați casa lui

Dumnezeu, acest paraclis al școlii, biserica fiind «spital duhovnicesc unde ne vindecăm rănilor pe care le-am primit afară», cum zice Sfântul Ioan Gură de Aur. Aici aveți Spovedania prin care ne purificăm și ni se restaurează integritatea sufletească. Aici aveți Euharistia, care ni se oferă spre sănătate, bucurie și mântuire. În paraclisul școlii, în această biserică, aveți Evanghelia, Vestea bună și izbăvitoare, care îl înobilează pe om, căci «cuvântul lui Dumnezeu șlefuieste sufletul», precum zice iarăși Sfântul Ioan Gură de Aur. Dacă veți gusta mereu din bunătățile spirituale dăruite de Hristos în locașul bisericesc, veți fi fortificați și iluminați la minte și la trup și astfel activitatea școlară va fi încununată cu satisfacții multiple”.

✧ Eugen Băraian

Susținerea unei noi teze de doctorat la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Alba Iulia

În cadrul Facultății de Teologie Ortodoxă din Alba Iulia, a avut loc, în data de 11 septembrie a.c., susținerea publică a tezei de doctorat *Neopăgânismul dacic în contextul noilor mișcări religioase*, realizată de către părintele Marius Ghidarcă, consilier economic în cadrul Episcopiei Devei și Hunedoarei. Teza de doctorat a fost coordonată de părintele prof. univ. dr. Mihai Himcinschi, decanul Facultății de Teologie Ortodoxă din Alba Iulia, și a fost apreciată de către membrii comisiei de evaluare, întrucât autorul a reiterat limbajul misionar al noțiunilor de *Biserică*, *sectă* și *mișcare religioasă*, demers absolut necesar în identificarea direcției prozelitismului religios și de îndepărtare a suspensiunilor analitice. Organizarea și evaluarea teologică a fost corelată, într-o ordine logică, cu cauzele apariției în spațiul românesc a secularizării, globalizării și, mai ales, a fenomenul descreștinării. Coordonatorul tezei de doctorat, părintele prof. dr. Mihai Himcinschi, a subliniat faptul că „lucrarea aduce în fața cititorului din spațiul teologic românesc, pentru prima dată, o sinteză misionară între neopăgânismul dacic, prezentat și definit prin prisma *Noilor Mișcări Religioase* drept neozamolxism, și spiritualitatea creștin-ortodoxă a Bisericii lui Hristos. Proiec-

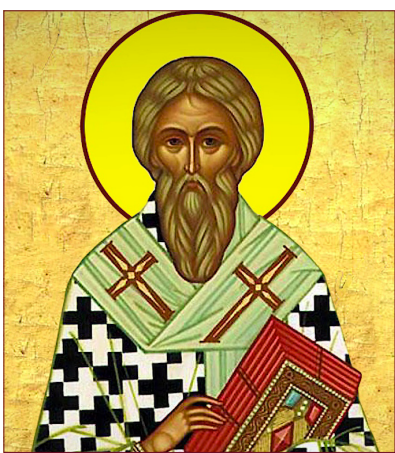
tul prezintă informații misionare de ultimă oră, direct de la sursă, pentru un misionar ortodox care este preocupat de fenomenul noilor mișcări religioase de factură dacică și care trebuie să fie în permanență la curent cu noile descoperiri arheologice ce privesc cultura și religia geto-dacilor”.

Lucrarea *Neopăgânismul dacic în contextul noilor mișcări religioase* a fost structurată în trei capitole, fiecare cuprinzând subcapitolele aferente, ce permit explicitarea temei sub toate aspectele teologico-științifice: 1. Spiritualitatea dacică – premoniție a creștinismului; 2. Mișcările de tip neo-dacic din Munții Orăștiei; 3. Implicațiile misionare actuale privind Noile Mișcări Religioase. Informația surprinsă în aceste capitole „reprezintă un aport major la planul misionar actual la care trebuie să se angajeze Biserica Ortodoxă Română. Noile Mișcări Religioase fac din ce în ce mai multe ravagii și își adună tot mai mulți adepți care, prin superficialitatea cu care privesc credința creștină, se dezic de aceasta și îmbrățișează oferta noilor mișcări religioase, care în esența lor promovează ezoterismul, haoticul și sincretismul religios”, menționează autorul în concluziile finale ale lucrării științifice.

✧ Asist. univ. Răzvan Brudiu

Patristica

Sfântul Ierarh Ioan Postitorul

Cel între sfinți părintele nostru Ioan al IV-lea al Constantinopolului, cunoscut adesea sub numele de Ioan Postitorul, a fost al 23-lea episcop al Constantinopolului, între anii 582–595. A rămas în istorie drept primul episcop al capitalei Imperiului Bizantin care a luat titlul de „patriarh ecumenic”, dar și pentru nomocanonul său penitențial.

Data nașterii Sfântului Ioan este necunoscută. Se știe însă că a trăit pe vremea împăraților Iustin II (565-578), Tiberiu și Mauriciu. A fost mai întâi diacon la catedrala Sfânta Sofia din capitala Imperiului, sub patriarhul Ioan al III-lea (Scolasticul), iar apoi a devenit vicar-patriarhal pentru mănăstiri. Sub patriarhul Eutihie I, Ioan a devenit din ce în ce mai apreciat de clerul din Constantinopol, după care a fost numit patriarh, cu numele de Ioan al IV-lea.

În cadrul Bisericii, acest sfânt mai este remarcat și ca fiind compilatorul unui nomocanon penitențial, ce conține canoane de pocăință. Acestea sunt instrucțiuni pentru preoți, cu privire la modul în care spovedesc păcatele oamenilor săvârșite cu știința și cu neștiința. Deoarece vechile canoane bisericești reglau modalitățile și durata unor penitențe publice, a fost necesar

ca acestea să fie adaptate pentru păcatele ascunse și respectiv penitențele individuale. Ioan al IV-lea a scris nomocanonul său în așa fel încât să țină cont de pocăința și de intenția bună a omului care-și mărturisește păcatele, precum și de starea conștiinței lui în procesul de împăcare cu Dumnezeu. În astfel de situații de reală pocăință și conștientizare a păcatului, nomocanonul Sfântului Ioan Postitorul reduce penitențele stabilite de către Sfinții Părinți din vechime la jumătate sau chiar mai mult. De asemenea, el a definit mai exact caracterul și durata penitențelor, cum ar fi asprimea postului, numărul de metanii pe zi sau milostenia. Durata penitențelor este stabilită de preotul spoveditor. Scopul principal al demersului Sfântului Ioan Postitorul a fost tocmai acela de a adapta canoanele de pocăință, astfel încât acestea să reflecte starea duhovnicească a persoanei care se mărturisește.

Lucrarea întreprinsă de Sfântul Ioan nu s-a dorit a fi o „reformă” canonică, ci o continuare a operei înfăptuite de Sfinții Părinți, în vederea vindicării sufletești a celor care păcătuiseră. În niciun caz nu putem considera că avem de-a face aici cu o economie lipsită de rânduială, ci cu una înțeleaptă și plină de discernământ. În Canonul al III-lea, regăsim toate motivele exprimate de înțeleptul ierarh, cu privire la modificarea perioadelor de oprire de la Sfânta Împărtășanie.

Patriarhul Ioan Postitorul a adormit în Domnul la data de 2 septembrie 595, în Constantinopol, zi în care este prăznuit an de an în Biserica Ortodoxă.

Henry Wace, William Piercy, (eds), „Joannes, the Faster, bp. of Constantinople”, în *Dictionary of Christian Biography and Literature to the End of the Sixth Century* (third ed.), London.

Părintele Petru Pleșa (1941-2016), harnic slujitor și iscusit iconom al Bisericii străbune

Mare iubitor de tot ceea ce este nobil și frumos, părintele Petru avea o sensibilitate aparte și o aplecare spre nevoile și durerile celor din jurul său. În ultima parte a vieții, se desfăta în tainele lecturii, petrecând ore întregi în grădina de care se ocupa cu multă atenție și unde petrecea momente de bucurie alături de iubiții săi nepoți. Dincolo de caracterul sobru și de discursul sentențios și ferm ale părintelui Petru, specifice ascultărilor încredințate de-a lungul vieții sale, se ascundea un suflet iubitor și sensibil, binevoitor față de preoții și credincioșii Eparhiei Alba Iuliei.

După o viață închinată în întregime slujirii lui Dumnezeu și Bisericii strămoșești, părintele Petru Pleșa a trecut pe tărâmul veșniciei în data de 7 noiembrie 2016. Înaltpreasfințitul Părinte Irineu, Arhiepiscop al Alba Iuliei, înconjurat de un mare sobor de preoți și diaconi, a oficiat slujba de prohodire a vrednicului slujitor în biserica cu hramul „Sfinții Apostoli Petru și Pavel”, după care a fost înmormântat la streășina sfântului lăcaș de rugăciune, pe care Sfinția sa l-a ctitorit cu multă osteneală. În semn de recunoștință față de rodnică lucrare a părintelui Petru Pleșa, îl pomenim în gândurile noastre de rugăciune ca Dumnezeu să-l ierte, să-l odihnească și să-i facă parte de veșnică pomenire!

✧ Pr. Oliviu Botoi

Preoți mureșeni în Marele Război (I)

Anii Primului Război Mondial au însemnat pentru românii din Transilvania o perioadă de restriște. Nesiguranța autorităților maghiare, în privința reacției naționalităților din Ungaria, în noul context creat de izbucnirea războiului, a făcut ca Pesta să ia anumite măsuri drastice pentru a ține sub control situația, pentru a anihila încă de la început eventuale reacții de nesupunere, care ar fi putut ajunge să se generalizeze. În acest sens, la 26 iulie 1914, în Transilvania, era instituită starea excepțională. Aceasta se concretiza printr-o serie de măsuri, parte din ele însemnând îngrădirea anumitor drepturi, ca de exemplu libera circulație și libertatea întruni-

rilor. Era impusă cenzura presei sau supravegherea poștei și a telegrafului. Au fost raționalizate produsele alimentare prin introducerea de cartele. Au fost suspendate curțile cu jurați și s-a introdus procedura judecătorească sumară.

Aproape 500.000 de români transilvăneni au fost înrolați în unități ale armatei austro-ungare. Mobilizarea s-a desfășurat fără împotriviri și incidente majore, întrucât exista convingerea că va fi un război de scurtă durată, nicidecum nu se anticipa amploarea pe care o va lua. Românii transilvăneni au răspuns cu loialitate solicitării împăratului și guvernului de la Pesta și Viena. Ei aveau convingerea că sunt chemați să răzbune asasinarea arhiducelui Francisc Ferdinand, cel în care își puseseră speranța că va îndrepta situația nedreaptă în care se aflau. Loialitatea față de monarhie a avut, așadar, în această etapă incipientă a războiului, puterea de a ține laolaltă diferitele naționalități din imperiu.

Un alt factor determinant a fost și poziționarea Regatului României față de cele două tabere beligerante. Neutralitatea „favorabilă” a României a fost încurajată de diplomațiile de la Berlin și Viena, prin intervenții repetate pe lângă premierul maghiar István Tisza, în sensul acordării de drepturi

naționale românilor transilvăneni. Sub presiunile diplomatice continue, guvernul maghiar a avut, până în 1916, o politică mai flexibilă în problema naționalităților. Succesele militare ale Puterilor Centrale din iarna aceluși an, dar și cristalizarea tot mai evidentă a opțiunii Partidului Național Român pentru „unirea tuturor românilor”, l-au determinat pe premierul Tisza să adopte din nou o politică de represiune față de românii transilvăneni.

La scurt timp după declanșarea războiului, în toamna anului 1914, fostul protopop de la Târgu-Mureș, Nicolau Măneaguțiu, îi trimitea, din Sibiu, o scrisoare prietenului său Octavian Goga, stabilit la București, în care îi prezenta atmosfera apăsătoare care domnea în Transilvania: „totul e în sclavie în jurul soarelui românesc (...) noi pe aici deja demult ni-am desvâțat cu totul de masă. Bucatele sunt foc de scumpe, de vinuri nici pomană. Popoarele fericite Austrie, și între ele 4 milioane maghiari cu buze valabe tângesc grozav de foame. Orfanii plâng acasă goi și flămânzi. Însă ele, sărmanele, torc ziua și noaptea pentru o prescură, să le fie pomană sufletelor, ce s-au stâns pentru imperatul...”.

Intrarea României în război alături de Antanta și pătrunderea trupelor românești în Transilvania au avut în rândul românilor ardeleni

un impact politic și psihologic considerabil. Euforia a fost însă de scurtă durată, deoarece eșecul militar de pe frontul sud-estic a impus retragerea precipitată a trupelor României din Transilvania. În locul bucuriei s-a instaurat în scurt timp groaza. Populația românească avea să înfrunte represaliile autorităților civile și militare maghiare. În încercarea de a suprima mișcarea națională, Guvernul de la Budapesta a dispus arestarea a peste 10.000 de țărani români și a peste 3.000 de intelectuali – formatori de opinie – cu influență în rândul comunităților din care făceau parte (preoți învățători, profesori, avocați, ziaristi). Cei mai mulți dintre ei, după ce au făcut obiectul mai multor luni de cercetare, au fost eliberați, însă nu li s-a permis întoarcerea acasă, ci au fost internați în lagăre, în zona vestică a Ungariei. Acuzațiile care li se aduceau celor arestați, în principal dascăli, preoți, notari și ziaristi, sunau astfel: „trădare de patrie”, „instigare împotriva autorităților”, „instigare contra națiunii maghiare”, „simpatie față de Regatul României”. Majoritatea intelectualilor români au fost internați în 12-15 comune din jurul orașului Sopron, numărul lor situându-se între 2.000 și 3.000.

O situație statistică a preoților români care au suferit în închisori sau au fost deportați în acea perioadă

dă a întocmit, la câțiva ani după război, preotul Sebastian Stanca. Conform datelor publicate în lucrarea *Contribuția preoților români din Ardeal la războiul pentru întregirea neamului (1916-1919)*, 252 de preoți, ortodocși și greco-catolici, și 16 preotese din Transilvania și Banat au fost deportați în lagărele din vestul Ungariei. Alți 111 preoți și 3 preotese au fost închiși în diferite închisori din Transilvania și Ungaria, 15 preoți pierzându-și viața în perioadele de arest și alți 28 la scurt timp după ce au fost eliberați, ca o consecință a suferințelor și lipsurilor îndurate. O situație mai restrânsă, referitoare doar la clerul ortodox aflat sub jurisdicția Mitropoliei Ardealului, a întocmit Romulus Cândea, într-un articol publicat în Revista „Candela” a Facultății de Teologie din Cernăuți. Conform acestui studiu, din cei 1037 de clerici câți avea Arhiepiscopia Sibiului, 97 de preoți au fost deportați, 45 au fost închiși și 106 au luat calea pribegiei fie înspre Regatul României, fie spre Ucraina.

Nici preoții Protopopiatului Târgu-Mureș nu au fost scutiți de furia autorităților maghiare. Printre preoții enumerați în statisticile menționate, se află și protopopul și câțiva dintre clericii acestui protopopiat.

» continuare în numărul următor

✧ Pr. Cătălin Maier

Răspunsul Bisericii la întrebările societății

La troparul „Mântuiește, Doamne, poporul Tău...” re-găsim expresia „biruință binecredincioșilor asupra celor potrivnici...” în loc de „biruință împăraților asupra barbarilor”, cum apărea în textele mai vechi. Care frază este mai corectă?

Creștinii, în timpul adunărilor, în conformitate cu porunca Sfântului Apostol Pavel, făceau și fac „cereri, rugăciuni, mijlociri, mulțumiri, pentru toți oamenii, pentru împărați și pentru toți care sunt în înalte dregătorii” (I Tim. 2, 1-2). În textele noastre liturgice există o mulțime de astfel de exemple în cererile diaconești, în rugăciunile rostite de către preot și în imne. În acea perioadă în care s-au scris aceste texte, cel mai înalt dregător era „bazileul”, adică împăratul Bizanțului, pe teritoriul căruia, în principal, s-a format Biserica Ortodoxă și cultul ei. Și în afara statului bizantin, atât în vechime, cât și după crearea statelor naționale în timpurile mai noi, tot „împărat” sau „rege” era numit cel mai înalt dregător. Prin urmare, terminologia bizantină nu a creat nicio problemă până de curând.

Dacă cercetăm problema chiar și numai teoretic, ne vom afla iarăși în dificultate de a îndreptăți stăruința noastră asupra vechii terminologii. Rugăciunea și cultul dumnezeiesc sunt glasul viu al credinciosului și al Bisericii și se referă la situații reale de astăzi. Ea formulează cereri legate de realități, pe care le înfățișează, prin rugăciune, iubirii și purtării de grijă a lui Dumnezeu. Acest lucru se arată în practică prin înnoirea continuă care se întâmplă în textele liturgice, prin adăugarea de cereri noi, de rugăciuni la diverse situații și de producții noi ale imaginației bisericești. Adaptarea se întâmplă și în

terminologie; cărțile, de exemplu, nu se mai numesc *piei*, nici vasele de război nu se mai numesc *corvete* sau *trireme*, nici automobilele *cărute*. Este greu, cu alte cuvinte, să îl convingem pe credincios în cazul acesta că trebuie să zică „împărat” și să înțeleagă prin aceasta pe președintele statului. Pe de altă parte, textele rugăciunilor nu sunt ca textele biblice sau ca Simbolul credinței, care nu pot suferi schimbări, din pricina formulărilor stereotipe și a tradiției lor de neînstrăinat.

Există, desigur, multe situații de cereri pentru împărați sub formă de rugăciuni sau tropare, care se spun așa cum sunt. Acest lucru se întâmplă nu pentru că nu este permis ca aceste texte să primească vreo modificare, ci pentru că nu este nevoie imediată sau pentru că nu este ușor din punct de vedere practic. Adică unele rugăciuni se rostesc în taină, iar alte tropare se cântă la anumite slujbe sau la Ceașuri, care abia sunt întâlnite sau nu sunt deloc cunoscute de popor. Practic însă, este greu, deoarece aceste rugăciuni sunt încorporate în fraze lungi și încurcate (ca în rugăciunea anaforei de la Liturgia Sfântului Vasile cel Mare) sau prezintă serioase dificultăți metrice (cum ar fi, de exemplu, condacul întâmpinării, condacul Crucii – chiar dacă și la acesta am auzit uneori să se facă o nepotrivită diortosire – „pe credincioșii noștri cârmuitori”). Pentru aceste situații s-ar putea socoti că s-a aplicat ceea ce am scris mai sus, că prin termenul „împărat” se înțelege demnitarul politic corespunzător în statele noi, oricum s-ar numi astăzi el, cu terminologia contemporană.

În special, troparul „Mântuiește, Doamne, poporul Tău...” este aproape singurul tropar controversat care are o deosebit de mare uzanță liturgică. El se cântă la toate praznicele Cinstitei Cruci, la odovanile lor, miercurile și vinerile, la

slujba Utreniei în fiecare zi, la sfeștăni și, desigur, la slujbele ocazionale înaintea conducătorilor și a multor altor persoane importante, precum și la marile adunări ale poporului, care îl știe pe dinafară. Modificarea acestei fraze („biruință împăraților asupra barbarilor dăruiește”) în „biruință binecredincioșilor asupra celor potrivnici dăruiește” nu putem să spunem că metric și ca înțeles nu s-a impus. Și numărul de silabe rămâne același și accentele se află la locurile lor, și înțelesul rămâne neîncălcător, dar devine mai duhovnicesc, mai interior, de vreme ce „cei potrivnici” pot fi înțeleși ca toți vrăjmașii văzuți, dar și cei nevăzuți, ai credincioșilor. Această corectură trebuie să fie și destul de veche, pentru că a intrat în numeroase tipărituri și este cunoscută de către toți și acceptată. Considerăm că nu este nevoie ca acest tropar să fie inclus în cele „consacrate istoric” și că în mod obligatoriu aici trebuie, „în mod revelator”, prin cuvântul „împărați” să „fie înțeleși conducătorii în general”, după cum notează Calendarul-Tipic de la Apostoliki Diakonia. Credem că este de preferat să se cânte diortosit. Diortosit se cântă, de altfel, la slujbele ocazionale oficiale și la sfințirea apelor, când este transmis de radiouri și de televiziuni.

Ioannis Foundoulis, *Dialoguri liturgice*, Editura Bizantină, București, 2008.

Poesis - Poesis - Poesis

Lumină lină
de Angela Târnavean
Suseni, jud. Mureș

Ce-i pasă nopții că s-a stins o stea?
Ce-i pasă pomului că rupe o rămurea?
Ce-i pasă omului de amăgire
Când peste tot vedem nemărginire?

De-aș fi putut, aș fi plătit tribut,
Pentru viața ta și zile aș fi dat,
Doar să te văd răsând iar lângă mine,
De mână să ne ținem pe vecie.

Trecut-au clipe dragi
ce nu se mai întorc,
Le retrăiesc prin lacrimi și nădejde
Că ne vom revedea la masa biruinței,
Când Domnul hotărăște să mă cheme.

Și îți voi spune tot ce vrei să știi,
Pe calea veșniciei când voi merge.
Și voi lăsa tristețea-n urma mea
Venind spre tine
pe drumul de lumină.

Evangeliiile Apocrife
de Vasile Remete
Alba Iulia, jud. Alba

A citi această carte înseamnă
a ne întoarce în mod magic la primele
veacuri.

Doctrinile Bisericii și raționamentele
teologilor
vor veni mai târziu.

I-a fost dat lui Iisus
să-și predice doctrina
(care și astăzi cuprinde
întreaga planetă)
într-o provincie uitată.

Meștereste, copil, păsări din lut
care zboară cântând –
În afară de acele cuvinte pe care Iisus
Le-a scris pe pământ

și le-a șters îndată,
Nu a scris nimic.
Forma Sa firească de gând
a fost metafora.
Pentru a osândi
pompoasa deșertăciune
a funerariilor,
A spus:
„Morții își vor îngropa morții lor”.
Pentru a osândi ipocrizia fariseilor,
A spus:
„Sunteți morminte văruite”.
A murit tânăr, răstignit pe cruce,
Cea mai înjositoare moarte pe atunci,
Și stăpânește și astăzi cursul Istoriei.

Iisuse Hristoase
de Aurel Ursă
Aiud, jud. Alba

Iisuse Hristoase,
Părinte ceresc,
Cu gând bun și faptă
Spre Tine pornesc.

Te rog, Bun Părinte,
Mă iartă și acum
Și pașii îmi îndreaptă
Spre drumul cel mai bun.

Credință curată
Îți cer, Doamne-n dar,
La cuget curat
Ajută-mă iar.

Sunt rău, păcătos,
Tu, Doamne, ești drept.
Fă-mi parte de bine,
Să fiu înțelept!

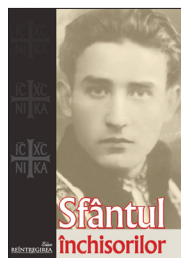
Putere divină,
Iisuse Părinte,
Pe drumul curat
Voi merge-nainte.

Cartea lunii

Sfântul închisorilor

Autor: Monahul Moise
Editura: Reîntregirea
Nr. pagini: 234
Anul: 2017

Tradiții populare de Sântă Mărie Mică

Sântă Măria Mică (8 septembrie) este o sărbătoare despre care etnologul Ion Ghinoiu, în cartea sa *Dicționarul Obiceiuri Populare de peste an*, spune: „Sărbătoare dedicată morții și renașterii Zeiței Mamă, la echinocliul de toamnă, 8 septembrie, pe stil vechi, peste care părinții Bisericii Creștine au suprapus Nașterea Preasfintei Stăpânei noastre de Dumnezeu Născătoare și Pururea Fecioarei Maria, numită de popor Maica Domnului, sinonimă cu Preceasta Mică”. Sântă Măria Mică,

împreună cu *Sântă Mărie Mare*, *Simion Stălpnicul* și *Ziua Crucii* sunt principalele sărbători ale scenariului de înnoire a timpului în perioada echinocliului de toamnă, care corespunde cu Anul Nou Bisericesc, fiind hotăr astronomic între vară și iarnă.

Ziua de 15 august pomenește Adormirea Maicii Domnului (în credința veche fiind similară cu destrămarea timpului și a spațiului), pentru ca la 8 septembrie să fie sărbătorită Nașterea Maicii Domnului (înnoirea întregii lumi). Nu întâmplător, activitățile din această perioadă au ca scop pregătirea pentru anotimpul rece. Păsările migratoare pleacă în stoluri spre regiunile mai calde, iar insectele și reptilele se ascund în pământ. Este timpul propice pentru observațiile meteorologice și astronomice, în funcție de care, odinioară, se stabilea calendarul activităților agricole. Începând de acum se agață pălăriile în cui și se scot de la naftalină căciulile („a trecut Sântă Măria, se leapădă pălăria”). De la Sântă Măria Mare până la Sântă Măria Mică nu cade brumă. De aici înainte, nu se mai scaldă nimeni în ape curgătoare,

pentru că sunt spurcate de către cerbi și nu se mai doarme afară pe prispă. Se culeg plante bune de leac, dar și viță-de-vie. Iar pentru că este timpul înnoirilor, se organizează târgurile, locul unde se fac schimburi de produse, și nunțile (de altfel, sezonul nunților începe în ziua de 16 august și se sfârșește la 14 noiembrie).

Potrivit Tradiției Bisericii, Sfânta Maria era de neam ales, tatăl, Ioachim, fiind din seminția lui David, iar mama, Ana, din neamul preoșesc al lui Aaron. Iar nașterea sa este considerată de către Părinții Bisericii drept momentul istoric în care a început mântuirea neamului omenesc din robia păcatului strămoșesc. Prin puritatea vieții ei, dedicată în întregime lui Dumnezeu, Sfânta Fecioară s-a făcut vrednică de a fi cea din care să Se nască Fiul lui Dumnezeu. Numele de *Maria* își are rădăcinile în limba ebraică, unde *Miriam* înseamnă doamnă, împărăteasă, cea aleasă, cea frumoasă. Această sărbătoare creștinească ar trebuie să fie pentru toți un prilej de a ne dedica viața lui Hristos și de a deveni oameni noi. Nu degeaba momentul acesta de pes-

te an este urmat, pe 9 septembrie, de pomenirea dreptilor și dumnezeieștilor părinți Ioachim și Ana, cei care i-au dat viață Fecioarei Preacurate. Praznicul liturgic al Nașterii Maicii Domnului există și la coptii egipteni, și la iacobii sirieni.

Nașterea Preasfintei Fecioare, mama lui Iisus Hristos, încheie o perioadă bine definită, marcând în calendarul arhaic sfârșitul verii. De asemenea, aceasta este și ziua când rândunelele pleacă spre țările calde, acesta fiind și un semn de începere a lucrărilor agricole de toamnă. Tot în preajma acestei sărbători, românii nu aprind focul în vatră timp de două zile, pentru a fi feriți de ghinion și de boală. În alte zone, femeile care își doresc să aibă copii trebuie să meargă în această zi la biserică, să se roage în fața icoanei Născătoare de Dumnezeu. Același lucru trebuie să-l facă și femeile însărcinate pentru ca Maica Domnului să le ajute să nască ușor. În fiecare casă de creștini trebuie să existe icoana Maicii Domnului, iar în această zi candela trebuie să ardă neîncetat. Se spune că în această zi, oamenii

trebuie să deschidă ușa când încă e întuneric, iar de găsește Maica Domnului deschis, intră și lasă pace și binecuvântare. Totodată, în ziua de 8 septembrie, bărbații nu au voie să meșterească sau să facă treabă prin gospodărie, iar femeile nu au voie să coasă și să spele rufe pentru a nu atrage răul asupra lor și a familiilor. Cu prilejul acestui praznic, se împart struguri și prune de suflul morților, pentru ca acestora să li se ierte păcatele și să primească și ei din roadele toamnei pe lumea cealaltă.

Întotdeauna, poporul român a avut evlavie față de Născătoarea de Dumnezeu. Din acest motiv este invocată de fete pentru grăbirea căsătoriei, de femei pentru ușurarea nașterii, de păgubiți pentru prinderea hoților, de descântătoare pentru vindecarea bolilor. Nu e credincios care să-i fi adresat rugă fierbinți și să nu-i fi împlinit visul. În unele tradiții, Maica Domnului este identificată cu astrul nopții, Luna, sau cu Pământul, rugându-se în permanență lui Dumnezeu să nu prăpădească lumea.

Petruța Pop

Glaspul Evangheliei

Multe și minunate sunt căile pe care Domnul ni le deschide și descoperă în această lună, spre a ajuta intenției noastre de a explicita mesajul evanghelic și de a deschide, noi înșine, căi de pătrundere în lumea minunată a *Tainei*. Asta pentru că, cuvântul lui Dumnezeu este adevăr, iar nu închipuire, amăgire ori ficțiune (de altfel, închipuirea, amăgirea ori ficțiunea nu pot fi transferate și insinuate în viață, fără riscul unor catastrofe spirituale și religios-morale: vezi catastrofa morală provocată de mentalitatea patibulară, materialist-comunistă; vezi furia neoateistă de tip modernist-consumist; vezi proliferarea greu de închipuit a păcatelor împotriva firii; credem că sunt culmea decăderii morale care, prin consecință, sunt condamnabile pentru câteva veșnicii). Una din aceste căi este, dacă vreți, știința de a survola „efemerul și precaritatea”, cât și a deprinderii *gustului* pentru, și a dorului după sublim. Pentru asta, potrivit filosofiei, paradoxului creștine – *nu m-ai fi căutat, dacă nu m-ai fi găsit* – noi trebuie să căutăm și, mai ales, să nu pierdem ceea ce am găsit deja, adică pe Dumnezeu. În ceea ce ne privește, singura șansă de salvare este „să nu ne rușinăm să-L mărturisim și să-I urmăm calea/în aceste nefericite vremi ale domniei șarlatanilor/curați, privind la cer, căutând semnele Sale/ noi, servi umili scăpați din mâinile infamilor” (...) Salvarea/scăparea vine la pachet cu *eliberarea* care, iată, emană din teama care se traduce prin „frica de semenul și, declarat, binefăcătorul tău”; de aici, „teroarea care funcționează în orizontul proclamat ca luminos/imperativ/suveran/de necomentat, al binelui care și se face cu

forță” (ca să parafrazăm o practică antic-romană, ești ostracizat, judecat, înlăturat, suprimat, apoi dacă delatorul, rău-făcătorul, are de câștigat, ești de-a dreptul sanctificat).

Duminica a 19-a după Rusalii (Predica de pe munte – Iubirea vrăjmașilor); Ev. Luca 6, 31-36;

Duminica a 20-a după Rusalii (Învierea fiului văduvei din Nain); Ev. Luca 7, 11-16;

Duminica a 24-a după Rusalii (Învierea fiicei lui Iair); Ev. Luca 8, 41-56;

Duminica a 21-a după Rusalii (Pilda semănătorului); Ev. Luca 8, 5-15;

Mântuitorul este categoric împotriva iubirii și generozității negociabile, contabile (a iubi, până și pe vrăjmași, a da, nimic în schimb așteptând, și a cere, a ierta, necondiționat, iată maniera/felul/calea în care Hristos ne cere să iubim, să miluim să iertăm). Se zice că, dacă cea dintâi tragedie a vieții este să nu poți obține ceea ce dorești, atunci, a doua tragedie este aceea de a nu te putea bucura de ceea ce ai obținut, întrucât te-a *costat* prea mult suflet; asta ca efect al rigidității, meschinăriei, ipocriziei, al puținătății sufletești (aici suntem *volens-nolens*, paradoxal, și în acord și în contradicție cu teza blagiannă). Se zice și că iubirea nu va putea în totdeauna să îndrepte moravuri și năravuri, dar poate, subtil, să antameze noi moravuri și noi năravuri, *transfigurare*. Și, se mai zice că lumea este un mare plan labirintic în care sunt multe lucruri și stări, în care te poți ascunde, de mulți și de multe, niciodată, însă, de tine însuși și de Dumnezeu; conștiința și Dumnezeu asta însemnând, starea de vădire, iubire, uimire, majestate, condescendență și milostenie. În la-

birint, în lumea contingentă, ai parte „de beții ale simțurilor, de vertijuri, de narcisisme, de senzația distorsionată că mergi înainte, câtă vreme te învârești, *neuromanipulat*, într-un cerc; este locul în care oamenii și lumea te consideră înțelept”. Doar scăpat de labirint, de lume, intri în adevărata viață, intri în lumină, devii înțelept, intri în iubire, intri în locul și starea apropierii de Dumnezeu; în starea eliberării și mântuirii din credință și fapte; pentru că iubirea este o stare vie, născută din acea *energieltaină* care ordonează și renaște tot ceea ce este amorf, care înfruntă și biruie neantul și îl salvează pe om. Iubirea, și cea a vrăjmașilor, este *inclusivă*, ca și Biserica; este, cum ar zice Andrei Pleșu, „deschisă și cuprinde/trebuie să cuprindă întreaga umanitate; supărările, discriminările, judecățile se amână”; și, zicem noi, prejudecățile se suspendă, resentimentele se inhibă și stămpără, prejudiciul de imagine, real ori închipuit, se uită și asumă, ca exercițiu de smerenie.

Desigur, pericolele evanghelice mai sus enunțate ar trebui tălcuite diferențiat, însă întrucât au în comun tema morții și miracolul învierii, în paradigma și sub incidența majestății divine, se interferează; drept aceea, am socotit să le tratăm împreună. Moartea capătă valențe reale, își primește *valoarea* adevărată numai în creștinism. Cine moare cu Hristos, ca fiu deplin al Bisericii, va și învia cu Hristos, la o viață nouă, în corp *transfigurat*, în lumea în care și ea se reînnoiește și se întoarce la starea cea dintâi, la *incoruptibilitate*. Moartea în Hristos este, așadar, *extraordinară*; ea schimbă și transformă atât lumea, cât și pe om. Tocmai de aceea, creștinii au ales ca ceasul plecării din lumea acesta să fie unul al în-

toarcerii la Dumnezeu, al recuperării, al umilinței, al împărtășirii, conștiinței fiind că numai așa, în fiecare moarte, se va întrezări minunea, viața veșnică (vezi practicile, devoțiunile, obiceiurile care se vor a fi garanție și pregătirea/rânduiala pentru o *moarte bună*); tocmai de aceea, Sfânta Biserică a rânduit slujbe speciale pentru morți. Nimic, altcum, nu îl face pe om să-și cunoască măsura și finitudinea, așa cum fac cele două elemente comune: suferința și moartea. Doar sub incidența acestor realități implacabile, omul nu mai stă la *sfadă* cu Dumnezeu și preferă tăcerea (și speranța intimă a nemuririi; el nu pierde privilegiul, iată, de a conștientiza și a se bucura că este singura plăsmuire având chipul și asemănarea Creatorului). Neputința de a-l amâna, decum a-l inopera, tăcerea, uimirea și gândul la ceasul scadenței, și cea mai realistă evaluare a propriei existențe, s-ar putea cuprinde parafrazând o spovedanie tolstoiană, anume că, pentru toată suferința și tot răul și moartea din lume suntem vinovați, înainte de toate, noi; pentru nesăbuiința de a crede și a trăi, ca și cum viața ne-ar fi fost dată doar pentru a o risipi, ca și cum nu am avea niciun rost și niciun scop metafizic, trebuie să plângem, să ne frângem și biciuim ignoranța și semeția, să ne căim și să ne venim în fire doar noi; mai mult, moartea *valorizată*, moartea în Hristos este moartea „cu ochii la sens”, cu gândul retroactivizat, cu inima împăcată, cu iubirea eliberată și legată în același timp.

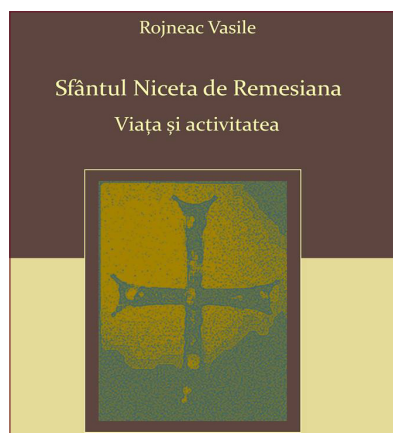
Cuvintele i-au fost dăruite omului spre comunicare; ele exprimă deopotrivă adevărul ori minciuna; ele zidesc sau dărâamă, pot ajuta ori distruge; sunt așteptate, dorite, binevenite și, nu o dată, lipsa lor este bi-

nefăcătoare (*dacă tăceai, filosof rămâneai; tăcerea e de aur; în cuvintele tale te vei mântui și tot în cuvintele tale te vei osândi*). Cuvântul lui Dumnezeu însă, *Logosul Întrupat*, a fost trimis în lume pentru a mărturisi și a fi garanția adevărului. În parabola în cauză, sămânța este *cuvântul* lui Dumnezeu, iar tipurile de pământ corespund *firii* și *caracterelor* umane. Tălcuirea parabolei ar trebui să suscite, să genereze, acute probleme de conștiință. Pentru că rezultă îndubitabil că, cu micile excepții de rigoare, tendința omului este asemenea pământurilor din Evanghelie, aceea de a respinge, de a ignora, de a lăsa deoparte, de a persifla și a *substitui* cuvântul lui Dumnezeu. Cu câtă ușurință, omul zilelor noastre respinge, substituie și ignoră faptul că tainele care ne înconjoară și care sunt tot atât de multe răspunsuri subliminale, și în adâncul cărora nu putem pătrunde fără ajutorul lui Dumnezeu, îi sunt adresate. Mai mult, tendința omului modern este *pragmatismul* cu orice preț, superficialitatea, fuga de răspundere și, prin urmare, rămâne la *suprafața* problemelor și îi va fi foarte greu să acceadă la răspunsurile adevărate. Revenind la simbolurile pildei, trebuie spus că nu sunt alese întâmplător nici sămânța, nici arta semănătorului, priceperea lui și nici pământul, firea, inima omului; tocmai pentru că, semănătorul, Dumnezeu, seamănă mereu, în vremea aceea, ca și astăzi, ca și în veci; în rest, totul depinde de noi. Altcum „parcursul interior al fiecărui om este neanticipabil cu mijloacele (și puterea n.n) judecății curente; trebuie lăsat mereu drum deschis răsturnărilor radicale, surprizei, misterului”.

✧ Pr. Iosif Zoica

Recenzie

Vasile Rojneac, Sfântul Niceta de Remesiana – Viața și activitatea, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 2017

Lucrarea *Sfântul Niceta de Remesiana – Viața și activitatea* își propune să exploreze, pe cât este cu putință, personalitatea și opera acestui episcop misionar, care a fost pe nedrept ignorat de-a lungul istoriei. El merită să fie redescoperit, întrucât face parte din pleiada sfinților daco-romani care au activat în spațiul românesc. De aceea, considerăm că această carte umple un gol în literatura de specialitate tocmai prin reconstrucția cronologică a biografiei și a operei Sfântului Niceta, prin care a îmbogățit spațiul teologic daco-roman și nu numai. Motivul principal pentru care autorul a ales să trateze viața și activitatea episcopului a fost acela de a scoate în relief caracterul liturgic și misionar al teologiei sale, perspectivă neglijată total în mediul teologic românesc, și de mare importanță pentru

cunoașterea vieții duhovnicești a strămoșilor noștri daco-romani de la sud de Dunăre și a Istoriei Bisericii Ortodoxe Române.

Viața și activitatea pastoral-misionară ale episcopului Niceta reprezintă un demers extrem de dificil pentru orice cercetător. Și aceasta, din cauza puținelor izvoare care au păstrat peste veacuri amintirea vie a acestui prestigios părinte și scriitor bisericesc de la sfârșitul secolului al IV-lea și începutul secolului al V-lea. Chiar dacă în teologia românească i s-au consacrat până acum două teze de doctorat și câteva studii de specialitate, această nouă abordare are meritul de a aborda teologia nicetaniană din punct de vedere liturgic, dogmatic și moral.

Așa cum împede se poate observa, opera Sfântului Niceta nu este compusă din simple omilii sau cateheze pe care acesta le-a rostit în fața credincioșilor săi, ci, privită în ansamblul său, ea este în strânsă legătură cu instituția *Catehumenatului* și cu programul de inițiere creștin din spațiul și timpul păstoririi sale. De aceea, o abordare liturgică asupra operelor sale este binevenită și, în același timp, necesară pentru cunoașterea cultului divin public din spațiul daco-roman. Totodată, autorul consideră necesară o nouă analiză teologică asupra reflecțiilor dogmatice expuse de către marele episcop în tratatele *De ratione fidei*, *De Spiritus Sancti potentia* și *De Symbolo*. De asemenea, lucrarea

încearcă să surprindă câteva aspecte legate de monahismul daco-roman din acea perioadă, subiect, de asemenea, mai puțin abordat în literatura de specialitate.

În ceea ce privește structura lucrării, ea se compune din patru capitole mari, cu subcapitole aferente, fiecare având o tematică proprie. Primul capitol, intitulat *Receptarea Sfântului Niceta în istoriografia de specialitate*, este împărțit în două subcapitole și urmărește în linii mari analiza surselor bibliografice despre Sfântul Niceta, atât străine, cât și din spațiul românesc. Al doilea capitol este alcătuit din opt subcapitole și se concentrează pe *Viața și activitatea Sfântului Niceta de Remesiana*. El ridică o serie de probleme, care nu pot fi elucidate decât în baza izvoarelor care fac referire la creștinismul daco-roman și care ne pun în legătură cu activitatea pastoral-misionară a Sfântului Niceta. Problemele sunt legate de contextul politic și eclesial în care a trăit și a activat ca episcop în Eparhia Remesiana, de originea, tinerețea, educația, precum și de începutul carierei sale eclesiale, de activitatea didactico-catehetică prin care a îmbogățit teologia, de legăturile cu Apusul, mai exact prietenia sa cu episcopul Paulinus din Nola, precum și de sfârșitul vieții sale, care până astăzi ne rămâne necunoscut. Toate acestea constituie un subiect de mare interes pentru teologia contemporană și, mai

cu seamă, pentru creionarea cât mai obiectivă a identității ierarhului Niceta de Remesiana. Tot aici se insistă și asupra ariei misionare a Sfântului Niceta, subiect ce a generat în istoriografia română, dar și în cea universală, multe dispute și neînțelegeri între cercetători. Cel de-al treilea capitol al lucrării abordează *Operele Sfântului Niceta de Remesiana*, elucidând problema paternității manuscriselor care au păstrat peste veacuri moștenirea literară a episcopului. În acest sens, autorul realizează un istoric al transmiterii textelor nicetanienne, analizând operele și identificând diferitele ediții în care s-au publicat până în ziua de azi. Al patrulea capitol, intitulat *Teologia nicetaniană*, este cel mai bogat din cuprinsul acestei lucrări și reprezintă, de fapt, elementul de nouătată al ei.

Pe acest palier, se recurge la o analiză mistagogică și teologică, interpretând opera sa din punct de vedere liturgic, dogmatic și moral. Din punct de vedere liturgic, se insistă asupra instituției *Catehumenatului* și a ritualului de inițiere creștin din Episcopia Remesiana, prezentat în lucrarea *Libelli instructionis*. Totodată, atenția se îndreaptă și asupra ritualurilor de priveghere și al psalmodierii, introduse de către Sfântul Niceta și considerate a fi principalele mijloace folosite în lucrarea sa pastoral-misionară. Din punct de vedere dogmatic, sunt expuse și analizate

reflecțiile teologice ale episcopului de Remesiana legate de triadologie, hristologie, pnevmatologie, mariologie, eclesiologie și de eshatologie, ținând cont de situația politică și eclesială a vremii. În contextul acestei abordări, se iau în considerare diferitele erezii apărute atunci, dar și modul de combatere a acestora prin misiunea și opera teologică a marelui episcop. Cât privește partea de teologie morală se evidențiază câteva aspecte legate de Taina Pocăinței în spațiul monahal daco-roman, plecând de la epistola *Ad virginem lapsam*.

Această lucrare ne oferă așadar posibilitatea de a cunoaște una dintre cele mai proeminente personalități ale creștinismului daco-roman de la sfârșitul secolului al IV-lea și începutul secolului al V-lea, și anume pe episcopul Niceta de Remesiana, a cărui activitate pastoral-misionară s-a desfășurat între anii 366 și 414. Episcop, scriitor, teolog și talentat innoğraf, acest venerabil părinte a rămas în conștiința Bisericii ca fiind unul dintre cei mai mari misionari de la sud de Dunăre, care a păstorit Episcopia Remesiana într-o perioadă de mari frământări politice și bisericești, reușind să mențină flacăra vie a credinței între credincioșii săi, dar și să îi convertească la creștinism pe majoritatea barbarilor aflați în jurisdicția episcopiei sale.

✧ Protos. Mihail Nagy

Dilema „aproapelui” a omului contemporan

„Cine este aproapele meu?” (Lc. 10, 29) este întrebarea care, „deși l-a fost adresată Mântuitorului Iisus Hristos acum mai bine de două milenii și la care, în înțelepciunea Sa divină, a răspuns prin pilda samarineanului milostiv (cf. Lc. 10, 30-35), a persistat și continuă să persiste și astăzi în mintea umană, elaborând diferite teorii și sisteme sociale. Pentru a înțelege atitudinea modernă față de ceea ce creștinismul numește *aproapele*, vom apela la marele scriitor creștin F.M. Dostoievski. Pentru scriitorul rus, „iubirea de aproapele fără Dumnezeu este improbabilă și imposibilă”. Astfel că, iubirea aproapelui în afara iubirii lui Dumnezeu este simplă: voință de putere, exacerbare de sine, iar nu dăruire și ieșire din sine.

Iubirea aproapelui presupune renunțare la sine în favoarea unuia care ar putea să-și nedreptățească binefăcătorul prin necunoștință sau chiar prin ură. Ideologiile postmoderne contemporane susțin că mai degrabă poate fi iubit cel de departe, din viitor, adică omul generic (abs-

tract) și nu omul concret. Voința de putere este una dintre ispitele omului postmodern, concretizându-se în *sete de putere* (de bogăție, de faimă, glorie etc.), *sete de cunoaștere* (nelimitată și amestecată) și *sete de iubire* (implicând exersarea nelimitată a creației, fanteziei, libertății etc.). Din orgoliu izvorăște „duhul stăpânirii”, voința de dominare, care se manifestă în toate sferile acțiunilor, dar izvorăsc și unele sentimente omeneste. De asemenea, aceste ideologii proiectează o lume a „departelui”, întrucât îl ignoră sistematic pe omul concret, prezent, real. „Departele” este singurul care poate fi iubit, deoarece nu stingherește cu nimic, nu tulbură, nu contrazice etc.

Răspunzând acestor provocări ideologice, Dostoievski va susține că iubirea aproapelui este porunca imperativă creștină, implicând, în forma ei maximală, iubirea dușmanului și nu poate fi exercitată în afara iubirii lui Dumnezeu și a credinței creștine. În romanul *Frații Karamazov*, prin părintele Zosima, autorul arată, în duh filocalic, că *iubirea smerită* a aproapelui, din care au dispărut minciuna și frica, este o iubire care întărește credința în Dumnezeu: „Străduiți-vă să iubiți pe cei din preajma voastră, să-i iubiți din toată inima și neprecupețit. Pe măsură ce iubirea va triumfa, veți ajunge să vă convingeți și de existența lui Dumnezeu, ca simbol al iubirii neșarmurite, și să credeți și în nemurirea sufletului. Iar dacă iubirea pentru aproapele se va desăvârși printr-o deplină uitare de sine și va devotați până la sacrificiu acestei iubiri, atunci veți crede neapărat, și nicio îndoială nu va mai putea să se strecoare în sufletul vostru”.

În spațiul românesc, băntuit până în anul 1989 de ateismul comunist, corupția morală și necredința au fost sistematizate și aplicate metodic, iar atitudinea față de *celălalt* a pornit de la ceea ce comuniștii numeau „ura de clasă”. În acest context, invidia era convertită în „luptă de clasă”, egoismul devenea „conștiința de clasă”, delațiunea era numită „vigilență”, iar sistemul ateist comunist a devenit un sistem de producere în serie a răului, unde justiția însemna procesele politice ale celor mai valoroase personalități ale culturii și spiritualității românești. După Revoluție, în loc să asistăm la reafirmarea ierarhiilor ființei, asistăm parcă neputincioși la afirmarea ierarhiilor birocratice, care-l depersonalizează și-l condamnă pe om la singurătate colectivă.

Într-o asemenea lume, chemarea la iubire, la comuniune, la filantropie este răspunsul pe care Biserica trebuie să-l dea la întrebarea „Cine este aproapele meu?”, aducând la lumină *taina aproapelui*, care nu poate lua naștere decât din Sfânta Liturghie. Căci numai în jurul Sfântului Potir, adică a lui Hristos, se pot întrupa adevărate comunități creștine, străbătute de duhul comuniunii și al iubirii. Fără aceste comunități, Biserica ar rămâne ca o cetate fără ziduri de apărare împotriva celor care dezorientează lumea cu basme și păcăleli. Iar aceste comunități vor fi capabile să dezvolte și misiunea creștină în societate, să aperse adevărul de credință, să ajute pe cei care suferă, să fie, după voia lui Hristos, sarea și lumina lumii, încredințați în toată ființa că Dumnezeu este cu noi și susține strădania noastră.

 Pr. Silviu Feier

Avram Iancu – Crăișorul Munților Apuseni

Despre Avram Iancu se spune că a fost un suflet nobil și un luptător. De fapt, a fost mai mult decât atât: a fost regele moșilor, sufletul, animatorul și omul de încredere al lor, el însuși având încredere în oameni și o mare dragoste pentru neamul românesc, problemele acestuia preocupându-l zi și noapte, așa cum declară urmașii lui: „Văzuse moși pe capră stând,/ În cântec jalea blestemând/ O, ce sărmani și ce străini/ În munții lor de aur plini/ Și, Doamne, până când?”.

Crăișorul munților a trăit și a suferit pentru binele neamului românesc. El a fost cel mai mare și cel mai vestit fiu al Munților Apuseni pentru că și-a închinat toată viața neamului său. De altfel, așa afirma el însuși, în ziua de 20 decembrie 1850: „Singurul dor al vieții mele a fost să-mi văd Națiunea mea fericită, pentru care,

după puteri, am și lucrat până acum”. Avrămuț, cum îi spuneau părinții și rudele, era gânditor și scurt la vorbă, cu un suflet mare și sincer, cel mai impunător și mai strălucitor dintre toți moșii, de aceea oamenii l-au adorat și l-au cinstit întotdeauna. El și-a dobândit și a meritat încrederea poporului datorită hotărârilor, a sfaturilor și a acțiunilor sale drepte. Pentru faptele sale mărețe, figura sa impozantă și atitudinea lui înțeleaptă și fermă, adepții lui l-au numit „Crăișorul nostru”, „Craii munților” și, ulterior, „Crăișorul moșilor”.

Avram Iancu, fiul Mariei și al lui Alisandru, s-a născut în vara anului 1824, la Vidra de Sus, localitate care acum îi poartă numele. A învățat de timpuriu ce înseamnă lupta, constrângerea, viața aspră supusă preceptelor religioase și obiceiurilor strămoșești, trăind într-o simplitate demnă. Tatăl lui Avrămuț, fost iobag, fiind jude și gornic, avea o stare materială destul de bună, astfel că l-a școlit pe fiul său mai întâi în satul natal, Vidra, apoi la Câmpeni, gimnaziul inferior la Zlatna, iar gimnaziul superior la Cluj-Napoca. În anul 1844 a dat examen și a intrat la Facultatea de Drept din Cluj, pe care a absolvit-o în anul 1848, când a primit și diploma de avocat. Încă din timpul studenției, Avram Iancu era convins că „nu cu argumente filosofice și humanitare puteau fi convinși tiranii, ci cu lancea lui Horea”.

Dragostea poporului față de Avram Iancu a fost generată în pri-

mul rând de cauza dreaptă pentru care a luptat și de permanentele biruințe asupra inamicului. Eroul nostru a refuzat decorația austriacă, precizând că nu a luptat pentru aceasta, ci pentru dinastia împărătească și pentru neamul românesc. A preferat condiția de „Prometeu înălțat” decât să trădeze idealul de libertate pentru care poporul său a făcut atâtea sacrificii.

După vizita Împăratului în Apuseni, Avram Iancu a fost arestat și închis la Alba Iulia. Eliberat mai târziu, și-a trăit agonia decepției destrămării idealului pentru care a luptat cu toată puterea sufletului. În noaptea de 10 spre 11 septembrie 1872, s-a stins din viață, moartea lui ajungând ca un fulger în sufletul tuturor românilor și chiar și al etnicilor maghiari, care îl iubeau pentru că era un om drept, așa după cum chiar ei afirmă.

Crăișorul nu numai că s-a identificat cu dorințele poporului român, dar a rămas în sufletul lui, în sufletul moșilor care l-au invocat și îl invocă de câte ori sunt nedreptățiți, în virtutea și în numele dreptului lor la istorie. Numele lui Avram Iancu este programul națiunii române de dincoace de Carpați, un drapel sub care au luptat românii transilvăneni și sub care se adună toți românii adevărați, buni patrioți. Tot felul de povestiri, legende, amintiri istorice, cântece, versuri populare, toate amintesc despre Iancu și îl păstrează viu în inimile tuturor românilor.

 Pr. Andrei Bâldea

Actualitatea creștină

● **Tineri din Arhiepiscopia Alba Iuliei, prezenți la Întâlnirea Tineretului Ortodox de la Iași**

Cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Irineu, Arhiepiscop al Alba Iuliei, aproximativ 100 de tineri ortodocși, reprezentând cele două județe ale Eparhiei noastre, Alba și Mureș, au participat, în perioada 1-4 septembrie a.c., la Întâlnirea Tinerilor Ortodocși din toată lumea. Evenimentul a fost organizat la Iași, unde s-au reunit peste 7000 de tineri ortodocși din toate eparhiile Patriarhiei Române și reprezentanți ai unor Biserici Ortodoxe surori din Republica Moldova, Ucraina, Grecia, Serbia, Albania, Macedonia, Franța, Germania, Belgia, Italia, Spania, Portugalia, Irlanda, Marea Britanie, Elveția, Turcia, Iordania, Siria, dar și de pe continentul african.

Manifestarea a debutat cu o slujbă de *Te-Deum*, după care a fost intonat imnul național și au fost prezentate delegațiile participante. A urmat apoi cuvântul Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, și cuvântul Înaltpreasfințitului Părinte Teofan, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei. A doua zi a întâlnirii Internaționale a Tinerilor Ortodocși a fost dedicată discuțiilor pe grupuri, iar după-masa, a avut loc conferința susținută de părintele Constantin Necula de la Facultatea de Teologie din Sibiu și moderată de jurnalistul Daniel Buzdugan. Duminică, 3 septembrie, tinerii au participat la Sfânta Liturghie, oficiată într-un impresionant sobor arhieresc, după care au luat parte la „Festivalul bucuriei” și la „Marșul tineretii”. Seara, în fața Palatului Culturii, adolescenților le-a fost dedicat un concert extraordinar.

Evenimentul s-a încheiat luni, 4 septembrie, printr-o festivitate solemnă, în cadrul căreia Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Teofan a adresat tinerilor un cuvânt de suflet și a fost predată ștafeta eparhiei care va organiza întâlnirea în anul următor.

 Pr. Ioan Florea

Creștini, știati că... ?

● **Stupul albinelor oferă numeroase remedii terapeutice?**

În căutarea liniștii interioare și a echilibrului sufletesc, numeroși clerici au descoperit, pe lângă slujirea Sfântului Altar, stupul de albine. Simfonia muncii albinelor, devotamentul și altruismul lor te face să te legi sufletește de această îndeletnicire.

Din cele mai vechi timpuri, oamenii au descoperit și folosit *mierea*, bogată în vitamine și minerale. Există tratamente cu miere pentru aproape toate tipurile de afecțiuni, aceasta deținând proprietăți antioxidante, antitumorale și având efecte antiinflamatorii.

Polenul este considerat unul dintre cele mai complexe alimente naturale, deoarece conține toți nutrienții necesari corpului uman. Acesta poate avea o mare varietate de gusturi, culori și arome datorită plantelor de origine, iar principalele sale proprietăți sunt legate de bogăția mare în elemente nutritive (aminoacizi, vitamine și enzime). Consumul de polen reduce nivelul tensiunii arteriale ridicate, sporește imunitatea organismului, iar funcțiile ficatului sunt îmbunătățite de această minune a naturii. În urma cercetărilor efectuate de-a lungul timpului, s-a arătat că polenul poliflor consumat are rezultate benefice în prevenirea și combaterea anemiilor sau a bolilor sistemului nervos și endocrin.

Propolisul este un amestec de substanțe având consistența rășinii culese din multiple specii de arbori, fără a mai aminti mulțimea florilor. El este adus pe picioarele din spate ale albinei, sub forma unor mici grăuncioare. În medicina umană, nu mai puțin de 21 de bacterii, 9 specii de ciuperci parazite și 30 de viruși se distrug prin efectele propolisului, care este cel mai puternic remediu antiinfecțios cunoscut.

De asemenea, oamenii au constatat că articulațiile dureroase nu mai dor în urma *întepăturilor de albine*. O întepătură care eliberează apitoxina declanșează o reacție locală, o inflamare care poate dura între 3 și 24 de ore, iar acest lucru pune în mișcare sistemul imunitar. Apitoxina poate calma durerile reumatice, neplăcerile cauzate de artrită, sciatică sau spondiloză.

Pentru toate aceste remedii naturale, se cuvine să ne apropiem și să ne comportăm cu dragoste părintească față de aceste găze harnice.

 Pr. Petru Lascu

Agenda pastoral-misionară a Înaltpreasfințitului Irineu, Arhiepiscop al Alba Iuliei

August 2017

Marți, 1 august ❖ În Catedrala *Reîntregirii* din Alba Iulia, a participat la slujba Vecerniei și a Paraclisului Maicii Domnului, rostind un cuvânt de învățătură.

Miercuri, 2 august ❖ A oficiat Dumnezeiasca Liturghie în paraclisul Seminarului Teologic Ortodox „Sfântul Simion Ștefan” din Alba Iulia. În timpul slujbei, a hirotonit diacon pe tânărul Horațiu Botar.

Joi, 3 august ❖ A efectuat o vizită pastorală la Mănăstirea „Buna Vestire” de la Pătrângenii, protopopiatul Alba Iulia.

Vineri, 4 august ❖ La Mănăstirea „Buna Vestire” de la Pătrângenii, protopopiatul Alba Iulia, a fost prezent în mijlocul artiștilor și al invitaților participanți la cea de-a XII-a ediție a *Simpozionului de artă sacră*, organizat în cadrul parteneriatului dintre Centrul de Creație și Cercetare Continuă „Sfântul Evanghelist Luca” al Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca și Mănăstirea Pătrângenii. Simpozionul din anul acesta s-a desfășurat sub genericul „Îngerul din albastru văzut de artiști”.

Sâmbătă, 5 august ❖ A slujit Vecernia Mare și Litia în Catedrala *Reîntregirii* din Alba Iulia.

Duminică, 6 august ❖ A liturghisit la Mănăstirea „Schimbarea la Față a Domnului” de la Poșaga, protopopiatul Câmpeni, care în această zi și-a sărbătorit hramul. În cadrul sfintei slujbe, la momentul rânduit, diaconul Horațiu Botar a fost hirotonit preot pe seama parohiei Bucium Poieni, protopopiatul Câmpeni.

Luni, 7 august ❖ A săvârșit slujba de binecuvântare a capelei mortuare din cimitirul parohiei Alba Iulia - Maieri I.

Marți, 8 august ❖ A celebrat Sfânta Liturghie în paraclisul Seminarului Teologic Ortodox „Sfântul Simion Ștefan” din Alba Iulia. La momentul potrivit al slujbei, a hirotonit diacon pe tânărul Vlad Mărginean. Seara, în Catedrala *Reîntregirii*, a asistat la slujba Vecerniei și a Paraclisului Maicii Domnului, rostind o meditație.

Miercuri, 9 august ❖ În biserica „Sfânta Treime” din municipiul Alba Iulia, a oficiat slujba Paraclisului Maicii Domnului, urmată de slujba Parastasului pentru marele Voievod Mihai Viteazul, artizanul Unirii Țărilor Române de la 1600, de la moartea căruia s-au împlinit 416 ani.

Vineri, 11 august ❖ La sărbătorirea Sfântului Ierarh Nifon, Patriarhul Constantinopolului și Mitropolitul Țării Românești, a liturghisit în sobor arhieresc condus

de către Înaltpreasfințitul Părinte Nifon, Arhiepiscop al Târgoviștei și Mitropolit onorific, pe un podium special amenajat lângă Catedrala arhiepiscopală din Târgoviște.

Duminică, 13 august ❖ A târnosit biserica cu hramul „Sfântul Arhidiacon Ștefan” din parohia Sântimbru-Fabrică, protopopiatul Alba Iulia. În cadrul Sfintei Liturghii, pe diaconul Vlad Mărginean l-a hirotonit preot pe seama parohiei Cipăieni, protopopiatul Luduș. La finalul slujbei, a hirotesit *iconom-stavrofor* pe părintele paroh Ovidiu Ileană-Bărbăntan și a acordat *Diplome de aleasă cinstire* binefăcătorilor sfântului locaș de închinare.

Marți, 15 august ❖ De hram, a liturghisit la Mănăstirea „Adormirea Maicii Domnului” de la Sânmărtinul de Câmpie, protopopiatul Târgu-Mureș.

Miercuri, 16 august ❖ A efectuat o vizită pastorală în parohia Saschiz, protopopiatul Sighișoara.

Joi, 17 august – Vineri, 18 august ❖ În Sala Sinodală a Reședinței Patriarhale, a participat la ședințele de lucru ale Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

Sâmbătă, 19 august ❖ În Sala „Sfântul Ierotei” din incinta Centrului eparhial, a primit vizita participanților la Tabăra *Tradiție și noutate*, desfășurată la Mănăstirea Râmeț, cărora le-a adresat un cuvânt de zidire sufletească, oferindu-le mai multe daruri.

Duminică, 20 august ❖ A participat la Sfânta Liturghie în parohia „Pogorârea Sfântului Duh – Platoul Romanilor” din municipiul Alba Iulia. Predica Înaltpreasfinției Sale i-a zidit sufletește pe credincioșii prezenți.

Sâmbătă, 26 august ❖ A participat la cea de-a XXII-a ediție a *Târgului lemnarilor din Munții Apuseni*, comuna Horea, și a oficiat slujba de binecuvântare a celor 22 de căsuțe tradiționale din Munții Apuseni. La finalul slujbei, autoritățile locale i-au acordat titlul de *Cetățean de onoare* al comunei Horea.

Duminică, 27 august ❖ A asistat la Sfânta Liturghie în biserica Mănăstirii „Sfântul Prooroc Ilie Tesviteanul” de la Albac-Rogoz, protopopiatul Câmpeni, și a rostit cuvântul de învățătură.

Marți, 29 august ❖ De hram, a liturghisit la Mănăstirea „Tăierea capului Sfântului Ioan Botezătorul” de la Strungari, protopopiatul Sebeș.

A consemnat
Pr. Bogdan Avram
Secretar eparhial

●● Evenimente

Înaltpreasfințitul Arhiepiscop Irineu a târnosit biserica din filia Necrilești, parohia Întregalde I, protopopiatul Alba Iulia

În Duminică a 13-a după Rusalii, 3 septembrie, Arhipăstorul Alba Iuliei a oficiat slujba de târnosire a bisericii cu hramul „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil” din filia Necrilești, parohia Întregalde I, protopopiatul Alba Iulia. La altarul acesteia slujește vrednicul părinte Teodor Moga.

Locașul de închinare a fost ridicat din lemn, în anul 1946, însă, din cauza intemperiilor vremii, acesta s-a deteriorat. Din anul 1998, au început ample lucrări de restaurare: refacerea fundației și a zidurilor,

tencuirea pereților etc. Între anii 2010-2015, s-au realizat lucrările de pictură în tehnica *tempera*.

Comunitatea mică și vrednică din filia Necrilești s-a bucurat nespuse de prezența și binecuvântarea Ierarhului locului, care a venit să pună pecetea sfințeniei peste „casa Domnului”. Pentru activitatea desfășurată, părintele paroh a fost hirotesit *iconom-stavrofor*, iar binefăcătorii sfintei biserici au primit *Diplome de aleasă cinstire*.

Arhid. Rafael Orzeiu

Arhipăstorul Alba Iuliei a sfințit noua biserică a parohiei Teleac, protopopiatul Alba Iulia

În data de 10 septembrie, Înaltpreasfințitul Părinte Arhiepiscop Irineu a sfințit biserica cu hramul „Sfântul Ierarh Nicolae” și „Sfântul Cuvios Ioan Iacob Hozevitul” din parohia Teleac, protopopiatul Alba Iulia. La sfârșitul slujbei,

Chiriarhul nostru l-a instalat pe părintele Bogdan Avram, ca primul paroh al acestei parohii.

Piatra de temelie a fost așezată în anul 2011. Lucrările de construcție au început în toamna aceluiași an, ajungându-se ca între anii 2016-

2017 să se realizeze pictura în tehnica *fresco* de către pictorii Valentin și Roxana Baci. Din luna august 2017, filia Teleac, aparținătoare parohiei Drâmbar, a devenit parohie de sine stătătoare.

Sfințirea bisericii a fost, pentru enoriașii de aici, un moment de mare bucurie și împlinire. Pentru meritele deosebite, părintele Gheorghe Constantin a primit o *Diplomă de vrednicie*, domnul primar Gheorghe Damian a primit *Ordinul „Credință și Unire”*, iar principalilor donatori li s-au conferit *Diplome de aleasă cinstire*.

Arhid. Rafael Orzeiu

Înaltpreasfințitul Părinte Irineu a săvârșit slujba de târnosire a bisericii „Izvorul Tămăduirii” din orașul Câmpeni

În ziua de 17 septembrie, Întâistătătorul Eparhiei de Alba Iulia, înconjurat de un sobor de preoți și diaconi, a sfințit biserica parohială cu hramul „Izvorul Tămăduirii” din orașul Câmpeni. Comunitatea de aici este păstorită de către destoinicul părinte Iosif Gligor, fost protopop al protopopiatului Câmpeni.

Edificiul sfânt a fost construit între anii 1996-2004, având demisolul din piatră cioplită, iar zidurile din grinzi de brad. Pictura în tehnica *fresco* a fost realizată de către pictorul Ioan Preduț, în perioada 2004-2009. De asemenea, locașul de rugăciune a fost înfrumusețat și

dotat cu toate cele necesare cultului divin.

În cuvântul de învățătură, Înaltpreasfinția Sa i-a îndemnat pe credincioșii din Țara Moților să-L asculte pe Hristos, mergând după El pe calea strămtă a

crucii. Pentru vrednicia sa, părintele paroh a primit o *Diplomă de vrednicie*, iar binefăcătorii locașului bisericesc au primit *Diplome de aleasă cinstire*.

Arhid. Rafael Orzeiu

REDACȚIA „CREDINȚA STRĂBUNĂ”

Președinte: Înaltpreasfințitul Părinte IRINEU, Arhiepiscop al Alba Iuliei;
Redactor șef: Pr. Oliviu Botoi;
Redactori: Pr. Nicolae Aloman; Andrei Motora;
Colaboratori: Pr. Petrișor Muntean, Arhid. Rafael Orzeiu, Pr. Iosif Zoica;

ISSN 1222-2313

Abonamentele se fac la orice Oficiu Poștal din țară sau direct prin mandat poștal pe adresa: ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ ALBA IULIA, str. Mihai Viteazul, nr. 16, specificând pe verso: abonament „CREDINȚA STRĂBUNĂ” pe 2017 și adresa completă sau prin e-mail: editurareintregirea@gmail.com
Prețul unui abonament pe un an este de 20 lei + taxe postale în valoare de 4 lei.

Tiparul executat la
TIPOGRAFIA ARHIEPISCOPIEI ORTODOXE ROMÂNE
ALBA IULIA
Concepție grafică și tehnoredactare
Pr. Nicolae Aloman